

Pulpografia 2

Juri Nummelin

Pulpografia 2

Amerikkalaisia kioskidekkareita
suomeksi 1960-1990-luvuilla

Kustantamo Helmivyö
Turku 2026

Juri Nummelin: *Pulpografia 2*
ISBN 978-952-7469-16-3
Painopaikka: Libri Plureos GmbH,
Friedensallee 273, 22763 Hampuri, Saksa

Lukijalle

Tämä kirja on jatko-osa vuoden 2000 jouluna ilmestyneelle kirjalleni *Pulpografia*, jossa käsittelen suomeksi julkaistuja amerikkalaisia kioskidekkareita. *Pulpografia 2* on sille suoraa jatkoa, kun taas myöhemmin ilmestyneet teokseni *Kuudestilaukeavat* (2004), sen lisäosa *Viidestilaukeavat* (2004; uudistettu laitos 2020) *Pulpografia Britannica* (2014) ja *Pulpografia Erotica* (2020) ovat enemmänkin temaattisia jatko-osia, joissa käsitellään eri lajityyppejä tai eri maissa (käytännössä Englannissa) ilmestyneitä kirjoja.

Pulpografia 2 käsittelee suomeksi 1960–1990-luvuilla ilmestyneitä amerikkalaisperäisiä kioskidekkareita, joidenkin rajausten ulkopuolisten esimerkkien kera. Teos eroaa edeltäjästään monin tavoin: aiempi opus keskittyi enemmänkin kovaksikeitettyyn ja noir-henkiseen rikosromaaniiin, joiden pääosissa olivat yksityisetsivät, poliisit tai rikolliset, mutta käsillä olevassa kirjassa korostuvat kansainväliset agentit, palkkasoturit tai Mack Bolan -tyyppiset kostajat, joita tosin alkuperäisessäkin jonkin verran käsiteltiin. Kirja heijasteleekin näin kioskidekkarien, niin sanotun pulp fictionin (termi, jota on tultu anakronistisesti käyttämään kaikesta halvasta viihdekirjallisuudesta), harrastajien keskuudessa tapahtunutta muutosta.

Itseäni vanhemmat dekkariharrastajat ovat nimittäin pääsääntöisesti olleet kiinnostuneempia klassisesta kovaksikeitetystä ja noir-dekkarista, jossa pääosassa saattaa olla epäonninen pikkurikollinen, kun taas itseäni nuorempia harrastajia kiinnostaa 1970- ja 1980-luvuilla villinnyt, niin sanottu men's adventure -lajityyppi. Siinä kuvataan usein yksinäisen kostajan tai ammattimaisesti toimivan palkkasoturijoukon toimia joko neuvostoliittolaisia tai kiinalaisia tai arabiterroristeja vastaan. Osa näistä kirjoista voi olla hyvää toimintaviihdettä, osa on löysästi kirjoitettua roskaa, jossa toimintaa on yllättävän vähän. Joka tapauksessa aiem-

man sukupolven pokkarifanituksen kohteiden, vaikkapa Gil Brewer'in tai Day Keenen, tilalle ovat nousseet Jerry Ahern ja Len Levinson, jotka kirjoittivat kovatahtisia sota- ja toimintakirjoja, eivät pienen ihmisen tuskasta nousevia piinaavia trillereitä. Toki jälkimmäistä lajityyppiä käsitellään tässäkin hakuteoksessa. (Lisäksi kiinnostusta on ollut aiempaa enemmän 1950- ja 1960-lukujen seksipokkareihin, niin sanottuun sleazeen, mutta kaiken tarvitsemasi tiedon siitä saat kirjastani *Pulpografia Erotica*.)

Itse en ole ollut kovin kiinnostunut men's adventure -tyyppin kirjoista, minkä varmasti huomaa usein melko kriittisestä alkuperäisestä *Pulpografiasta*. Lajin kirjoissa on kuitenkin tasoeroja, jotka liittyvät eri kirjailijoiden omiin tyylihin tai kiinnostuksen kohteisiin. On eri asia lukea Robert Vardemanin kuin Jack Canonin kirjoittamaa Nick Carteria.

Olen kuitenkin jonkin verran fuskannut Nick Cartereiden, Mack Bolanien ja vastaavien kohdalla ja omakohtaisen kritiikin sijasta tarjoan vain netistä (tai joskus painetuista hakuteoksista) löytämäni juonisynteesin. Ymmärrän, että tämä voi tuntua lukijasta turhautavalta, mutta saadakseni pitkään tekeillä olleen kirjan valmiiksi tämä tuntui ainoalta mahdollisuudelta. Käytettävissäni on kuitenkin vain yksi elämä. Järkevä ihminen ei tällaiseen hankkeeseen olisi edes ryhtynyt.

Kirja heijastelee aikojen muutosta muutenkin. *Pulpografiaa* vuosituhanen vaihteessa tehdessäni käytössäni oli lähinnä painettuja, usein aika obskuureja lähteitä, nykyään suurin osa tiedosta löytyy netistä, osa jopa Wikipediasta, kuten listaus Nick Carterien kirjoittajista. Sosiaalisen median merkitystään ei voi ylikorostaa, kun monilla sivuilla ja harrastajien ryhmissä jaetaan tietoja tai näkemyksiä, joita ei muualta löydä. Samoin kirjailijat saattavat itse olla aktiivisia sosiaalisessa mediassa, mikä voi jollain tapaa nähdä jatkeena heidän aiemmalle työlleen.

Jännittävää on ollut myös huomata, miten uudenlaiset julkaisutavat (nopea skannaus, tekstinlukuohjelmat, sähkökirjat ja tarvepainatteet) ovat tuoneet aiemmin vaikeasti saatavilla olevat kirjat lähes kaikkien

hankittavissa. Hard Case Crime, Stark House Press ja muutamat muut ovat julkaisseet uusintoina paljon 1940–1970-lukujen noir-dekkareita, ja Bold Venture Press, Brash Books, Cutting Edge Books, Piccadilly Publishing ja vastaavat ovat julkaisseet uusintapainoksina 1970- ja 1980-lukujen men’s adventure -kirjoja. Len Levinsonin pokkarituotanto on melkein kokonaan saatavilla, mikä on oireellista, koska alkuperäistä *Pulprogra-fiaa* tehdessäni en ollut Levinsonista kuullutkaan. Osa veteraanikirjailijoista taas julkaisee itse omia uusia kirjojaan tai vanhoja kirjojaan sähkökirjoina tai tarvepainatteina.

Uusintapainoksia ilmestyy joka tapauksessa niin paljon, että olen usein joutunut tätä teosta tehdessäni päivittämään tietoja, kun harvinaisten kirjojen uusintapainoksista ilmestyykin arvosteluja, joissa niitä kuvataan tarkoin. Uudelleenjulkaisukulttuuri on erittäin kannatettavaa, mutta myös turhauttavaa, kun kenelläkään ei voi olla aikaa lukea kaikkia kiinnostavia harvinaisuuksia.

Vielä yhden muutoksen olen vuosien varrella huomannut: enää pulp fictioniin ei suhtauduta ironisella camp-hengellä niin kuin 2000-luvun alussa, vaan kiinnostus vanhoihin kioskipokkareihin on joko kadonnut kokonaan tai vakavoitunut. Toki vanhat seksipokkarit outoine kansineen ovat nimenomaan camp-hengen ilmentymää.

***

Muutamia huomautuksia kirjan valintakriteereistä.

Olen jättänyt pois sellaiset kirjailijat, joiden kirjoja on suomeksi julkaissut vain Book Studio. Tämäkin voi tuntua lukijasta turhautavalta, mutta jälleen kerran tämä tuntui tarpeelliselta rajaukselta, jotta kirja ylipäättään joskus valmistuisi. Samanlainen rajaus on myös *Pulpografia Britannicassa*. Kummassakin teoksessa esitellään kuitenkin paljon Book Studion edeltäjän Viihdeviikarien kirjoja. Täysin johdonmukaisia valintakriteerit eivät ole, sillä mukana on kuitenkin joitain Sapo- tai Korppi-

sarjoissa ilmestyneitä kirjoja, mutta näissä tapauksissa valintaan on vaikuttanut joko kirjailijan edustama lajityyppi tai se, että kirjailijalta on suomennettu myös lehtinovelleja. Tällaisia tapauksia ovat esimerkiksi Charlotte Armstrong ja Seymour Shubin. L. Patrick Greene on myös mukana tunnettuna pulp-lehtien kirjailijana, josta halusin selvittää, mikä häneltä suomennettu teos *Timanttikuilu* on ollut alun perin. Lisäksi mukana on Len Levinson, jolta on suomennettu vain sotakirjoja, mutta hän on sen verran merkittävä tekijä, että katsoin hänen kuuluvan mukaan.

Joissain kohdissa olen pystynyt korjaamaan aiemman teoksen virheitä, kuten John Flaggin kohdalla, jossa tulkitsin "*Alastoman lady*n" todella olevan Richard S. Pratherin kirjoittama, kuten suomalainen kustantaja ilmoitti. Tällaisista tiedoista ja korjauksista olen kiitollinen Jukka Murtoisaarelle, joka kirjoitti vuosina 2003–2011 julkaisemaani Pulp-lehteen useita artikkeleita kioskikirjallisuudesta. Olen jättänyt pois sellaiset kirjailijat, joilta on suomennettu vain novelleja; näistä tulee myöhemmin oma hakuteoksensa, sikäli kuin saan sen valmiiksi.

Kirjan aloittaa kaksi pidempää artikkelia, joista ensimmäinen käsittelee pitkäikäistä Nick Carter -sarjaa ja toinen men's adventure -pökkareita. Tekstit ovat ilmestyneet aiemmin eri lehdissä (Nick Carter -teksti myös kirjassani *Kovaa kyytiä ja kaunokaisia*), mutta tähän niitä on täydennetty, ja lisäksi olen korjannut teksteistä virheitä ja epätasällisyyksiä. Lopussa on liite, jossa esittelen sellaisia suomentamattomia kirjailijoita, joista on kuitenkin joitain jälkiä suomeksi.

Teokseen kuuluvat perinteiseen tapaan kunkin kirjailijan bibliografiat, joita kuuluu tulkita seuraavasti:

[Suomenkielinen nimi:] Ihmismetsästys. [Sarja, johon kirja kuuluu, ja järjestysnumero:] Voittaja 6. [Suomentaja:] Suom. Ilkka Syrén. [Suomalainen kustantaja ja julkaisuvuosi:] Viihdeviikarit 1987. [Alkuperäinen nimi, kustantaja ja julkaisuvuosi:] Alun perin The Savage Horde. Zebra 1984.

Olen tehnyt aiemmista teoksista poiketen bibliografioista virtaviivaisemmat ja poistanut suomalaisten laitosten kustannuspaikan. Se on monissa kohdin moniselitteinen ja ristiriitainen, kun kirjojen kustantaja saattoi olla monikansallinen Winthers Förlag.

Oletan, että alkuperäisen *Pulpografian*, *Pulpografia Britannican* ja tämän uuden kirjan myötä lähes kaikki englannista käännetyt kioskidekkarit on tavalla tai toisella esitelty ja käsitelty. Tärkein puute ovat australialaiset dekkarit, mutta jos vain mahdollista niistä ilmestyy myöhemmin oma hakuteoksensa.

Kiitokset kuuluvat monille, mutta ennen kaikkea Tapani Baggelle. Kiitos myös Facebookin Pulpetti-ryhmälle sekä monille yhdysvaltalaisille nettitutuille, kuten James Reasonerille ja Kevin Burton Smithille. Kiitos myös Timo Paloselle mainion Talvipäivänseisäus-sivun ylläpidosta.

Turussa toukokuussa 2026

Juri Nummelin

Nick Carterin pitkä elämä

Salainen agentti Nick Carter on yksi kirjallisuuden historian pitkäikäisimpiä sankareita, josta kirjoitettiin kirjoja jo 1800-luvun lopulla. Sittemmin hänet on elvytetty useaan otteeseen, ensiksi 1930-luvulla omassa pulp-lehdessään ja 1940-luvulla radiossa. Lopulta vuonna 1964 hänestä tuli kansainvälinen supervakooja kirjasarjassa, joka jatkui vuoteen 1990.

Nicholas Carter astui kirjallisuuden historiaan vuonna 1886. New York Weekly -sanomalehdessä ilmestyi tuon vuoden syyskuun 18:ntenä päivänä tarina nimeltä "The Old Detective's Pupil; or, The Mysterious Crime of Madison Square". Synopsiksen tarinaan oli kehiteltyt yksi Street & Smith -kustantamon johtohenkilöistä, Ormond G. Smith, ja sen oli kirjoittanut muitakin seikkailutarinoita kynäillyt John Russell Coryell (1851–1924).

Coryell kirjoitti vielä kaksi muuta Nick Carter -tarinaa, minkä jälkeen muut tekijät ottivat vastuun. Tuotteliain näistä oli Frederic Van Rensselaer Dey (1861–1922), joka kirjoitti useita satoja Nick Carter -tarinoita. Van Rensselaer Dey oli keskeinen kirjoittaja, kun sankarin nimeä kantava lehti Nick Carter Library alkoi ilmestyä vuonna 1896. Nick Carter -juttuja ilmestyi oman lehden lisäksi myös eri sanoma- ja muissa lehdissä.

Nick Carter oli isänsä Sim Carterin lapsesta asti opettama ja kouluttama yksityisetsivä, joka oli äärettömän vahva: hän pystyi omilla käsillään nostamaan hevosen, jonka päällä on ratsastaja. Carterin hahmon onkin sanottu muovatun aikansa tunnetuimman kehonrakentajan Eugen Sandowin mukaan. Nick Carterin isän tarkoitus oli tehdä pojastaan aikansa paras mies, eräänlainen aikansa supersankari siis. Sama kaava näkyy monissa myöhemmissäkin lukemistoviihteen sankareissa, kuten Lester

Dentin Doc Savagessa tai Alan Mooren Tom Strongissa.

Nick Carter on tietysti myös huippuälykäs ja hän muistuttaa Sherlock Holmesia päättelytaidoissaan – hän ei kuitenkaan ole Holmes-kopio, koska hänen ensiesiintymisensä tapahtui vuotta ennen Holmesia. Carter on myös aikansa kelpo herrasmies: hän ei juo kuin lasillisen portviiniä jälkiruoaksi.

Carterilla on valtava määrä avustajia, kuten adoptoitu poika Chick Carter ja sanomalehtipoika Patsy Murphy. Kansainvälisissä tehtävissä Carteria auttavat muun muassa Kiinan keisarin etsivä Ah Moon ja Tierneyn kreivitär Yvonne. Carter myös perustaa etsiväkoulun nuorille pojille ja värvää parhaat oppilaat avustajikseen.

Myös salaperäisiä vastustajia on rutkasti. Tohtori Jack Quartz edeltää Holmes-tarinoiden professori Moriartya ja on muutenkin arkkityyppi monille hulluille superrikellisille. Naispuolinen Dazaar on mestarinaamioituja, joka pystyy heittämään avaimen suoraan lukkoon kadun toiselta puolelta. Pelottavia ovat myös kuusi Dalneyn veljestä, jotka ovat vahvempia kuin Nick Carter ja pystyvät repimään ihmisen luurangon suoraan tämän sisältä.

Osa Carterin seikkailuista on perinteistä arvoitusdekkaria, osa on selvää fantasiaa: yhdessä etsivä löytää Meksikosta intiaanivaltakunnan, jonka kaupunki on silkkaa kultaa, toisessa hän löytää Himalajalta kadonneen valkoihaisen kansan, joka osaa käyttää ilmakehän omaa sähköisyyttä hyväkseen lentävissä laitteissaan (!). Joissain tarinoissa Carter seikkaillee tunnettujen tosihenkilöiden kanssa – yksi näistä on Venäjän tsaari Nikolai!

Nick Carterit olivat Yhdysvalloissa valtavan suosittuja, ja lisäksi ne poikivat nimettömien kirjailijoiden tekemiä pastisseja ja luvattomia kopioiteja muissa maissa, kuten Malesiassa. Saksassa tarinat olivat niin suosittuja, että kun maassa heräsi 1900-luvun alussa keskustelua roska-kirjallisuudesta ja sen tasosta, kirjoja kutsuttiin yleisesti “Nick Carter -kirjallisuudeksi”. Italialainen Fernando Bellini kirjoitti vielä 1930- ja

1940-luvuilla crossover-tarinoita Carterista ja saksalaisen Kurt Matullin kehittelemästä rikollissankarista Lord Listeristä. Italiassa tehtiin 1970-luvulla myös Nick Carter -nimistä sarjakuvaa ja myöhemmin vielä tv-sarjaa.

Yhdysvalloissa Nick Carter -tarinat lakkasivat kuitenkin ilmestymästä jo vuonna 1915, muutamaa satunnaista kertomusta lukuun ottamatta, mutta kovin pitkään ei tarvinnut odottaa, kun Carter heräsi eloon. Halvalle paperille painetut, standardikokoiset pulp-lehdet olivat 1930-luvulla merkittävä julkaisukanava ja kymmenittäin erilaisia pulp-lehtejä ilmestyi joka viikko. Nick Carter sai oman lehtensä maaliskuussa 1935. Sarjan voi katsoa olleen jatkoa vanhalle Nick Carterille, koska kustantaja oli sama, Street & Smith.

John Nanovicin päätoimittama Nick Carter Magazine sisälsi joka numerossa yhden pitkän Carter-tarinan ja muutamia täytenovelleja. Päätarinat julkaistiin ilman kirjoittajan nimeä, pelkän Nick Carter -nimen alla. Uusi Nick Carter oli lähempänä moderneja yksityisetsiviä kuin aiempi inkarnaationsa, mutta kovin kovaksikeitettyjä tarinat eivät olleet, vaan enemmänkin perinteistä arvoitusdekkaria.

Suuren osan lehden Carter-tarinoista teki Suomessa melko tuntematon pulp-lehtien vakionimi Richard Wormser. Hän muisteli myöhemmin kirjoittaneensa 17 lyhyen romaanin mittaista tarinaa eli noin miljoona sanaa kymmenessä kuukaudessa.

Kymmenen senttiä maksanut lehti ei kuitenkaan noussut suosituksi. Ei auttanut, vaikka lehden nimi muutettiin vuonna 1936 Nick Carter Detective Magazineksi. Uudella nimellä lehteä ilmestyi vain kuusi numeroa.

Nick Carter vaihtoi mediaa. Hahmosta oli tehty Ranskassa useita elokuvia jo 1900-luvun alussa. Näissä sankaria esitti Pierre Bressol, ohjaajana oli tunnettu sarjaelokuvien tekijä Victorin Jasset. Hollywoodissa Nick Carter sai kuitenkin vaatimattomamman käsittelyn. Myöhemmin kauhuelokuvistaan tunnettu Jacques Tourneur ohjasi ensimmäisen B-bud-

jetilla tehdyn Carter-elokuvan *Nick Carter, Master Detective* (1939), jossa Walter Pidgeon esitti sankaria. Tourneurin toisen Carter-filmin *Phantom Raiders* jälkeen kolmannen ohjasi George B. Seitz. Sarjan viimeisen osan nimi oli *Sky Murder* – kaikki kolme tehtiin vuoden sisällä! Tunnin mittaiset elokuvat ovat taattua Hollywoodin isojen studioiden B-tasoa: viihdyttäviä, nopeasti eteneviä ja rapsakkaan huolettomasti tehtyjä. Nick Carter oli niissä yksityisetsivä, joka toimii tarvittaessa rivakasti, mutta ei ollut Philip Marlowen kaltainen kyyninen alkoholisti. Elokuvilla ei ollut kirjallista pohjaa, vaikka hahmolla on sama nimikin, Nicholas Carter.

Hollywood hylkäsi hahmon pitkäksi aikaa. Nick Carterin hahmo siirtyi toiseen mediaan, radioon. Vuosina 1943–1955 tehty Nick Carter, Master Detective oli radion ensimmäisiä suosittuja yksityisetsiväsarjoja, joka edelsi muun muassa Philip Marlowen ja Sam Spaden seikkailuista tehtyjä kuunnelmasarjoja. Nick Cartereita oli kirjoittamassa muun muassa tuleva science fiction -mestari Alfred Bester.

Nick Carter -sarjan jakso alkoi aina samalla tavalla: kuuluu koputusta ja Carterin naispuolinen sihteeri Patsy sanoo: “What’s the matter? What is it?”, mihin miehen ääni vastaa: “Another case for Nick Carter, Master Detective!” Patsy-sihteeri joutui sarjan jaksoissa usein pulaan, josta Carter hänet pelasti. On väitetty, että sanonta “in the nick of time” olisi saanut innoituksensa juuri radiosarjasta.

Carteria esitti radiossa Lon Clark, jolla voi hyvinkin olla alan maailmanennätys, koska hän esitti hahmoa yli 700 jaksossa. Yleensä samaa henkilöä esitti vastaavissa sarjoissa monta eri näyttelijää. Nick Carterin adoptiopoika Chick Carter teki hänkin paluun omassa radiosarjassaan vuosina 1943–1945.

Kuten sanottu, Hollywoodissa ei Nick Cartereita enää tehty, mutta Ranskassa häntä esitti Eddie Constantine kahdessa elokuvassa (*Nick Carter iskee*, 1964, ja *Nick Carterin salainen tehtävä*, 1967). Jälkimmäinen elokuva perustuu ranskalaisen pokkarikirjailijan Claude Rankin teokseen, mutta ilmeisesti käsikirjoitusvaiheessa päähenkilöksi on pantu ha-

tusta vetäisten Nick Carter. Hauska lisä Carter-filmografiaan on vuonna 1978 Tshekkoslovakiassa tehty parodinen *Adele ei ole vielä syönyt*, jossa seikkailee vuosisadan vaihteen herrasmies-Carter.

1960-luvulle tultaessa Nick Carterin hahmo oli lähes haihtunut näkö- ja kuulopiiristä. Uudenlaiset sankarit olivat vallanneet alla Ian Flemingin James Bondin jalanjäljissä, ja kirjat ja elokuvat täyttyivät vauhdikkaista ja kovaotteisista kylmän sodan vakoojasankareista, jotka kulkivat ympäri maailmaa ja kisailivat kauniiden naisten kanssa.

Kanadassa syntynyt kirjatuottaja Lyle Kenyon Engel (1915–1986) kanoi Nick Carterin naftaliinista ja antoi tälle uuden elämän. Yhdessä kustannustoimittaja Valerie Moolmanin kanssa hän kehitti Carterille uuden identiteetin ja palkkasi sekopäisistä Ed Noon -dekkareistaan tunnetun Michael Avallonen kirjoittamaan uuden sarjan ensimmäiset kirjat. Näin syntyi uusi Nick Carter, joka tunnettiin myös nimikkeellä Killmaster.

Sarjan ensimmäinen teos *Juokse, vakoilija, juokse* (1964) on Avallonnelle epätyypillisen selväjärkisesti kirjoitettu, vaikka tarina lentokoneita ja tärkeitä diplomaatteja räjäyttävistä terroristeista ei olekaan kovin kiinnostava. Avallonen seuraavat Carterit, *Lohikäärmeen tytär* (1964) ja *Pyöveli* (1964) ovat jo parempia.

Joillekin vanhojen dime novel- ja pulp-lehtien harrastajille uudet Nick Carterit olivat väärennöksiä eivätkä jatkaneet millään tavalla alkuperäisen sarjan ihanteita. Nick Carterit olivat kuitenkin merkittävä sarja monellakin tapaa: ne vakiinnuttivat useita saman ajan pokkarisarjojen konventioita ja lisäksi ne tarjosivat monille merkittävälle kirjailijoille mahdollisuuden ansaita rahaa ja opetella samalla ammattitaitoa salanimen turvin. Uudetkin Carter-kirjat nimittäin ilmestyivät pelkästään sankarin nimellä. Käytännössä kaikkien 1960–1980-luvuilla ilmestyneiden opusten tekijät kuitenkin tiedetään, ja joukossa on monia kiinnostavia nimiä.

Uuden ajan Nick Carter oli CIA:takin salaisemman organisaation AXE:n vakooja, joka käyttää lukuisia salaisia aseita. Näissä konsepti li-

vahtaa koomisen puolelle, kun Carter kuljettaa vaikkapa pientä kaasupommia jalkovälissään, ”kolmantena kiveksenä”.

Parodia on oleellinen osa monia varhaisimpia Nick Cartereita. Erityisesti muutoin lähes maineettoman kirjailijan Manning Lee Stokesin kirjoittamat Killmasterit ovat hupaisia. Esimerkiksi *Kaksoisolento* (1967) on täyttä campia. Kiinalaiset tekevät vangitsemastaan amerikkalaisesta sotilaasta Nick Carterin kaksoisolennon ja lähettävät tämän myymään aseita Tiibetin ja Pakistanin kiihkomuslimeille. Oikea Carter saa tieteenkin tietää tästä ja lähtee perään. Carter houkuttelee ”naispaholaisten” luostariin, jossa hänelle annetaan voimakasta afrodisiakkia ja hän rakastelee naisten kanssa monta päivää — kunnes paljastuu, että kyse olikin huijauksesta ja kiinalaiset sotilaat ovat tulossa luostariin. Muita sekopäisempiä Cartereita kirjoitti esimerkiksi Nicholas Browne, jonka *Sinisessä kuolemassa* (1967) agenttimme taistelee niin lasertykkejä rakentavia ruotsalaisia kuin saksalaisia uusnatsejakin vastaan. Uusnatseilla on apureinaan mielipuolinen tappajakääpiö sekä sulatettu viikinkisoturi Einar! Kiinnostava Carter-senttari oli Lew Louderback, joka tunnetaan myös varhaisena kehomyönteisyyden puolestapuhujana: hän kirjoitti nimittäin pamfletin *Fat Power* (1972), jossa hän kritisoi ylipainoisiin kohdistuvaa kielteistä puhetta.

Sarjan tuottaja Lyle Kenyon Engel kimpaantui kuitenkin Award-kustantamon epäjohdonmukaiseen toimintaan ja huonoon markkinointiin ja jätti sarjan kustantamon hoteisiin. Tämä merkitsi sitä, että vanhat konkarit, kuten Manning Lee Stokes, hylkäsivät sarjan, ja lisäksi uudet tekijät kirjoittivat sarjaan yleensä vain yhden tai muutaman kirjan, jolloin siitä katosi jatkuvuus. Usein nämä yhden tai kahden kirjan ihmeet olivat myös huonompia kirjoittajia kuin aiemmat sarjaa pitkään avustaneet tekijät. On sanottu, että tässä vaiheessa lähes kuka tahansa pääsi tekemään Nick Carterin. Yksi erikoisimpia tapauksia on Suomessa melko tuntematon laatukirjailija Craig Nova, jonka tiedetään kirjoittaneen kaksi Carteria, mutta joka itse kieltää sarjaan koskeneensa. Lopulta kus-

tantamo myös vaihtui Charteriksi 1980-luvun alkuun tultaessa, ja lopulta Joveksi.

Osa myöhemmistä kirjoittajista oli kuitenkin parempia ja nimekkäämpiäkin. Erityisesti vielä läpimurtoaan odottaneen Martin Cruz Smithin Carterit *Tehtävä Inca* (1972) ja *Peitenimi ihmissusi* (1973) ovat erittäin hyviä; jälkimmäistä väitän *Pulpografiassa* suomentamattomaksi, mutta se ilmestyi Nick Carter -sarjassa vuonna 1989 numerolla 203.

Smith toi sarjaa lähemmäksi kovaksikeitettyä dekkaria käyttämällä yksikön ensimmäistä kerrontaa, aivan kuin Philip Marlowella tai Lew Archerilla. Yksikön ensimmäisessä kirjoittivat tosin monet muutkin carteristit, kuten Joseph Gilmore. 1980-luvulla suurin osa Cartereista oli taas kirjoitettu yksikön kolmannessa persoonassa ja Carterin hahmosta katosivat loputkin persoonallisuuspiirteet.

Michael Collinsin eli oikealta nimeltään Dennis Lyndsin kirjoittamat Carterit ovat erityisen kiinnostavia, koska Collins oli vakaumuksellinen sosialisti ja kuului jopa Amerikan Sosialistiseen Puolueeseen, mitä ei helposti uskoisi imperialistiseksi sanotun Nick Carter -sarjan kirjoittajasta. Collins onnistui Cartereihinsakin ujuttamaan itselleen tyypillistä vähäosaisten puolella olemista. Näin esimerkiksi kirjassa *Terroristijahti Balkanilla* (1985), jossa Nick Carter muun muassa jututtaa nuoren saksalaisen terroristin isää, elämässään huonosti pärjännyttä, mutta ylpeytensä säilyttäneitä lastaajaa.

Hyviä lajissaan ovat myös Robert Randisin 1980-luvulla kirjoittamat osat – Randisi loi muutenkin komean uran läänkkäri- ja rikospokkarien saralla ja julkaisi yli 500 romaania. Randisin Cartereista kiinnostavin on *Vaarallinen huippukokous* (1983), jossa Carter joutuu Kreikassa pidettävään tiedemiesten huippukokoukseen lähtevän tutkijan henkivartijaksi. Carter esiintyy kirjassa Nick Diamond -nimisenä yksityisetsivänä, ja tyyliin sopivasti tarina on kerrottu yksikön ensimmäisessä persoonassa. Toisessa Randisin kirjassa Carter esiintyy myös peitenimillä Nick French

***Nick Carter, Mack Bolan, Voittaja,
Commando, Traveler, Ritari Ässä...***

Uudessa kirjassaan halvan käyttökirjallisuuden tuntija Juri Nummelin esittelee kioskikirjasarjoja, joita löytää enää divarien alimmilta hyllyiltä. Näistä nimettömistä senttareista et löydä mistään muualta näin paljon tietoa!

Pulpografia 2 on suoraa jatkoa Nummelinin esikoisteokselle ***Pulpografia*** (2000), jossa hän esitteli aiemman sukupolven kovaksikeitettyjä ja noir-dekkareita. Nyt käsittelyssä ovat yksinäiset kostajat, voittamattomat vakoojat, kansainvälisillä areenoilla toimivat palkkasoturijoukot ja muut myöhempien aikojen sankarit. Samaan kirjasarjaan kuuluvat myös Nummelinin aiemmat teokset ***Kuudestilaukeavat, Viidestilaukeavat, Pulpografia Britannia ja Pulpografia Erotica.***

KL 01.58
ISBN 978-952-7469-16-3

Kannen suunnittelu:
Ville Manninen